

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 .
Pe o lună . 2.40 .

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 23
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare și
20 fileri.
Manuscrise nu se înapo-
iază.

Cum s'ar putea asigura viitorul școlii românești din Ungaria.

De Un dascăl din Ardeal.

Sub acest titlu s'a publicat în „Calendarul Ligei Culturale” din București, sub iscălitura: „Un Român din Ardeal”, un articol de mare actualitate, pe care îl publicăm și noi mai jos, rămânând ca să ne facem după aceea observările noastre asupra lui.

„Dela 1907 încoace s'a vorbit mult despre școlile primare ale Românilor din Ardeal și despre primejdia căreia i-au fost expuse prin așa numita lege școlară a lui Apponyi.

Nu erau exagerări în ce s'a vorbit și în ce s'a scris de atunci încoace despre situația și viitorul școlii, căci de fapt legea din chestiune constituie cel mai mare pericol din câte au amenințat vre-odată școala românească din Ardeal.

Grație acestei legi, care nu vrea să ție cont de dezvoltarea firească a populației țării, noi, Românii, am pierdut un număr foarte mare de școli primare. Unele din acestea au încetat cu totul de a mai exista, neputând face față tuturor cerințelor în ce privește edificiul școlar și salariul urcat al învățătorului, altele, primind ajutor dela stat, au ajuns într'o dependență foarte păgubitoare pentru cultura noastră față de organele statului, — și numai un mic număr de școli, pentru care s'au făcut cele mai mari jertfe, ni-au rămas și mai departe în starea de înainte. Astfel, din cele trei mii de școli populare confesionale române, greco-orientale și greco-catolice, câte am avut în 1907 în întreaga Ungarie, vre-o 500 au încetat de a mai funcționa, vre-o mii cinci sute până la două mii au cerut ajutorul statului pentru a se putea susține și mai departe, și numai vre-o patru-cinci sute au rămas și pe viitor susținute numai de bisericile românești.

Cinci sute de sate românești au rămas, așa dar, până acum fără lăcașuri de cultură românească afară de satele cari n'au avut nici mai înainte școală romântască și afară de acelea cari n'au nici un fel de școală. Și aceasta dintr'o singură cauză: din lipsa de mijloace materiale. Tot din această cauză aproape două mii de școli românești s'au îmbiat a lua asupra lor jugul greu al duor stăpâni, dintre cari unul plătește fără să aibă și dreptul de a dispune după cum ar fi firesc, iar celălalt poruncește precum dorește și ajunge biruitor în toate de câte ori voiește. Dar nici îmbiindu-se în felul acesta, ele nu și-au putut asigura viața, legea dela 1907 a dispus ca toate școlile cari nu dispun de un local corespunzător din toate punctele de vedere, să-și zidească până la 1910 un local nou, iar pe seama în-

vățătorului să urce salariul dela 600 de cor. la 1000 de coroane plus patru gradații de câte 200 cor. și două de câte 100 de cor. Numai școli bune care pot plăti în felul acesta pe învățător, pot să mai funcționeze! Școlile care nu vor putea asigura singure salariul învățătorului, vor obține ajutor dela stat, în schimbul sacrificării, până la un punct, a independenței lor. Dar tocmai aici se vede tendința perversă a legii: un foarte însemnat număr de școli cari n'au putut asigura salariul învățătorului, au cerut ajutor dela stat; acesta însă nu le-a dat și nu le dă ajutor, pe motiv că aceste școli nu corespund cerințelor legii.

Cuvintele „nu corespund cerințelor legii” sunt deosebit de elastice. Poate fi o școală cât de corespunzătoare ca local și învățătorul cât de bun pedagog, dacă el e și bun Român, în cele mai multe cazuri nu i-se dă ajutor, sub pretexte ridicole, care, dacă ar fi cunoscute lumii străine, ar face pentru totdeauna Ungaria de rușine. Și, în felul acesta, statul refuză de a da ajutor tuturor acelor școli prin care simte că nu-și poate realiza scopurile de maghiarizare și demoralizare. Astfel un număr considerabil de școli ne-au ajuns într'o situație fără pereche de penibilă: Statul nu suferă ca învățătorii să aibă un salariu mai mic de o mie de coroane, iar, dacă o comună bisericască nu e în stare să plătească această sumă, statul nu-i sare într'ajutor, ci mai bine lasă comuna fără școală.

Dacă nu vom face tot posibilul ca să ajutăm școlile acestea, cari singure nu se pot susține, iar dela stat n'au nici un sprijin, în anul viitor, din trei mii de școli vom rămânea cu vre-o mii cinci sute până la două mii de școli.

În fața acestui iminent dezastru național, care prin proporțiile lui ni-se prezintă ca cel mai mare dezastru al culturii românești din câte ne-au venit vre-odată pe cap, ni-se impune serios întrebarea: cum s'ar putea totuși asigura viitorul școlii românești din Ungaria?

Întrebarea aceasta s'ar putea pune și astfel: Cum s'ar putea câștiga banii necesari pentru asigurarea școlii românești din Ungaria? — căci în definitiv numa de bani e vorba.

Mai întâi: câți bani ar fi necesari pentru a salva, deocamdată, numai acele școli cari singure nu se pot susține și cari nu capătă ajutor dela stat?

În arhidieceza ortodoxă a Transilvaniei din 861 de școli, numai 152 și-au putut asigura din mijloacele proprii existența; 231 de școli au primit ajutor dela stat;

174 sunt închise. În locul celor 69 dintre aceste din urmă, s'au și ridicat școli ungurești. 229 școli, — în afară de cele 231 câte au primit ajutor dela stat, — au cerut ajutorul statului, dar 46 au fost refuzate definitiv, iar 253 își așteaptă încă refuzul.

Din 861 de școli, 179 sunt închise, iar 299 amenințate cu închiderea, dacă nu vom găsi noi mijloacele de salvare.

Situația în celelalte părți ale țării e și mai gravă. Din cele aproape 3000 de școli câte am avut dela 1907, putem afirma că 2000 se luptă cu moartea de care numai banii le pot scăpa. Ca minimum de care are nevoie fiecare din aceste școli, se poate socoti suma de 600 cor. anual, și astfel am avea nevoie aproximativ de un milion de coroane pe an, — deocamdată.

Întrebarea e acum: cum s'ar putea câștiga această sumă de bani, cu ajutorul căreia am putea salva caracterul românesc al culturii noastre din Ungaria?

La alt popor, nu mai mare ca al nostru, o sumă ca aceasta s'ar găsi fără prea mari greutate. Dar chiar și la noi unde până acum s'a găsit numai un Stroescu, nu mai sunt atâția nababi, cari au singuri venituri de milioane într'un singur an? De ce n'ar putea da boierii români venitul lor de câte un an pe altarul culturii românești?

Basarabeanul Stroescu a dat aproape un milion pentru noi; de ce n'ar găsi acest om imitatori între aceia cărora Dumnezeu le-a dat mai mult decât la milioane de Români laolaltă?

Cine l'a împiedecat pe Stroescu să-și poată plasa darurile sale după cum a dorit, și cine l'ar putea împiedeca pe ori cine altul de a face același lucru?

Nu de mult și-a ținut societatea culturală a Maghiarilor din Transilvania „Emke”, congresul ei anual, la Cluj. Din rapoartele publicate am aflat că această societate, care n'are decât 25 de ani de viață, susține din puterile ei nu mai puțin de 268 de școli primare ungurești în Ardeal, — multe din ele în sate curat românești. Așa dară o societate culturală(?), care e numai cu cinci ani mai veche decât „Liga pentru unitatea culturală a tuturor Românilor”, dă, an de an, în afară de cele 10.000 cor. care se împart ca premiu „învățătorilor distinși” (pe terenul maghiarizării!), încă vre-un milion de coroane pentru școli, primare cu o țintă ofensivă maghiarizatoare! Nimeni nu împiedecă această societate românofolă să deie câți bani vrea pentru școală.

Dar și școlile germane din Ungaria sunt

ajutate de societăți din Germania. *Schulverein* din Berlin dă anual sute de mii pentru școlile nemțești din Ungaria. O parte a ajutorului îl dă direct, o alta prin *Gustav-Adolf-Verein*. Nici o școală săsească din Transilvania nu s'a închis, și nici una n'a cerut ajutor dela stat, din motivul că o seamă de parohii săsești se împărtășesc de ajutoarele societăților din Germania.

În afară de ajutoare de acestea pe cari le dau diferite societăți, chiar și guvernele vin în ajutor. Germania dă pentru școlile germane din *diaspora* mai multe milioane pe an; Italia, Franța și Austria deasemenea...

Numai pentru școala Românilor săraci din Ardeal nu dă nimeni nici o lăscăie, ci o lasă numai în grija întâmplării...

Ce-ar fi oare dacă *Liga Culturală* și-ar înscrie ca cel mai însemnat punct în programul său: crearea mijloacelor de existență pentru școala românească din Ungaria? Liga, care prin serbările ei din August 1911, a dovedit că poate trezi interesul tuturor Românilor pentru ideea națională, și care poate strânge an de an și bani destui, n'ar putea să înceapă o propagandă vie printre toți oamenii cu bani, făcându-i să sară în ajutorul școlii din Ardeal, amenințată cu moartea?

Poate se vor teme unii că Liga, prin amestecul ei, n'ar putea strica cumva. Precauțiunile acestea nu sunt serioase. Dacă Liga va putea strânge bani, ea poate găsi sute de mijloace prin care să facă a ajunge banii aceștia în mâna noastră.

Ea nu trebuie să ni dea direct. Cheștiunea e să se găsească bani de ajuns, pot ei ajunge fără nici o primejdie, acolo unde e nevoie de ei, și unde pe alte căi banii nu se pot dobândi.

În Austria a putut câștiga într'un an de zile marele *Peter Rosegger* nu mai puțin de două milioane de coroane pe seama școlilor germane din Boemia. Să nu poată face d. N. Iorga, secretarul Ligei, prin con-

ferințele dsale, pe care le-ar ținea prin toate orașele din România, și prin stăruințele sală pretutindeni unde s'ar putea face ceva, nici măcar o parte a sumei aceleia de care avem nevoie? Niciodată n'a răsunat îndesert cuvântul dlui Iorga, nici chiar în lucruri mai mici, și credința noastră e că prin personalitatea dsale, prin care mișcă și cea mai împietrită voință, dea poate face, ca și pe alte terenuri, și aici adevărate minuni.^{*)}

Conșiderând că școlile noastre nu se pot susține fără bani, că noi nu suntem în stare să dăm mai mult decât dăm acum, și că statul n'are de unde să ne dea sau nu vrea să ne dea, pentru ca deci cultura popoului și a țării să nu sufere, trebuie să luăm mijloacele pentru aceasta de ori și unde.

Convocarea dietei bucovinene. Din Cernăuți se anunță: Clubul național român a hotărât să intervină cu toată stăruința pe lângă factorii competenți, ca dieta țării să se convoace cât mai curând. Situația financiară a țării, fiind dintre cele mai anevoioase și putându-se ameliora numai prin votul dietei, date fiind apoi marile scăderi, ce le îndură instituțiunile noastre culturale și economice, care sunt avizate la sprijinul și protecțiunea dietei, convocarea cât mai în grabă a dietei se impune numai deocârm.

Clubul național român ar trebui de altfel să decline orice responsabilitate, dacă din cauza neîndeplinirii celor mai de căpetenie necesități ale țării, — care au rămas nerescolvate mai bine de doi ani — urmările ar deveni dezastruoase.

Ministrul-șef de cabinet Khuen-Héderváry la Viena. Conteul Khuen-Héderváry a reluat azi tratativele cu guvernul austriac. La amiază a avut o întrevedere lungă cu ministrul-șef de cabinet austriac *Stürgkh*.

În cercurile bine informate se afirmă că după terminarea tratativelor contele *Khuen-Héderváry* se va prezenta în audiență nu numai la Maj. Sa, ci și la moștenitorul de tron.

Ajurnarea camerei. Ședința de azi a camerei deputaților a fost formală. Camera a hotărât să nu țină ședințe până luni, 12 Februarie.

^{*)} O frate, frate, când ai ști ce aud și ce nu aud urechile celor bogăți de aici! (N. Iorga).

Teatrale.

De Z. Bărsan.

„Păpușile” (*Les Marionettes*), piesă în patru acte de Pierre Wolff, tradusă în românește de V. Eftimiu și M. Săulescu era cunoscută publicului nostru; o jucaseră trupele parisiene, cari veniseră pe la noi acum un an, în frunte cu marea artistă Suzane Després și cu simpaticul bătrân societar al comediei Franceze, de Fernandy. Plăcerea cu care am ascultat-o atunci, ne-a fost reînviată și reînprospătată luni seara de esemblul admirabil al artiștilor primei noastre scene. De mult n'am mai avut ocazia să gustăm o armonie de joc și să avem o senzație de adevărată artă teatrală, ea la desfășurarea acestei piese în aparență ușoară dar cu un fond de-o adâncă filosofie.

Autorul, nepot al conștienciosului critic teatral de pe vremuri dela „*Le Temps*”, Albert Wolff e cunoscut publicului nostru de când i-s'a jucat, mai acum câțiva ani, pe scena Teatrului Național cu mare succes admirabila sa lucrare „*Nepotul*” (*Le secret de Polichinelle*). De atunci am avut impresia că Pierre Wolff ese din rândul autorilor de duzină, al fabricanților de piese, cari ne-au năpădit cu multă îndrăzneală în timpul din urmă. Cu piesa de acum „*Păpușile*” ne-am îndreptat definitiv că autorul, e un artist în toa-

tă puterea cuvântului, care peste un fond adevărat și trainic știe să arunce cu mâna de meșter haina frumoasă și străgătoare a artei teatrale. Piesa „*Păpușile*” are tot ea să farmece pe ascultători.

Marquisul Roger de Monclars e forțat de mama lui să ia în căsătorie pe Fernanda, o vechină-dela țară de-abia eșită din școala de călugărițe. El nu vede în soția lui decât o provincială vicleană, care prin intrigi și lingușiri pe lângă mama lui bătrână a ajuns marghisă și bogată. Și n'o iubește! Într'o scenă din actul întâi i-o spune pe față. Dsa cu multă cruzime îi mai spune că n'o găsește nici frumoasă, nici deșteaptă, păsându-i foarte puțin de durerea stărnită de aceste vorbe.

Sub pretextul unui voiaj Roger de Monclars se duce și petrece o lună întreagă departe de casă cu o veche simpatie a lui. La întoarcere găsește pe Fernanda la o serată, într'o toaletă fermecătoare și înconjurată de o ceată de curtezani. Avea multă trecere femeiușca asta care aducea în atmosfera îmbăcșită a saloanelor parisiene, ceva din aerul proaspăt și curat dela țară, ceva din adevărul și semănătatea vieții de acolo. Privindu-și mai bine nevasta i-se pare cu totul alta de cum o lăsase, i-se pare seducătoare și adorabilă. Germenul gelosiei începu să incolțească în sufletul lui și creșterea acestui germen e apucată de o-

„Cuvinte sincere” sau cum își mângăie Samurache stăpânul.

Motto: Și-obosit, stăpânul se lungi sub salcă
Și măgarul-șterse cu copita n falcă.

Fabulă.

În timpul din urmă frigurile tradării la antagoniștii noștri sunt tot mai atroce. O pleiadă întreagă de indivizi fără nici o chemare pe vastul câmp al vieții publice se aventurează și ei, aruncă încoace și în coloz acuze stereotipe și uzate, a căror netemeinicie și lipsă de seriozitate le-a tras dela început în domeniul ridicolului, latră alături cu haita Samurachilor de tot felul, se îmbie cu articolașe la gazetele „autorizate”, și în conștiința lor bolnavă de politicieni versați, aruncă bombe veninoase asupra *jalnicului nostru castel*, bombe umplute cu veninul răutății, cari se sparg însă înainte de a ne ajunge, ca niște beșici de săpun. Tipuri de acestea întâlnim foarte des în viața noastră publică, cu adevărat săracă în elemente de valoare. Îi cunoști după poza lor silită, după tupeul lor obraznic și după felul cum încearcă să se vâre în toate mișcărilor noastre culturale și mai ales politice, căci aci e terenul cel mai prielnic de a se afișa pentru toate sufletele mici și sterpe. Mania lor de a răzbi la surpafată întrece de multe ori paroxismul.

E o boală și aceasta. O boală care poate fi cu atât mai fatală intereselor noastre, cu cât în loc de a ne îngriji de profilaxia ei, o privim cu indiferență. Microbii ei sunt totdeauna produsele unor vremuri de ră-tăcire. Dacă privim cu luare aminte în atmosfera actuală a vieții noastre turburate de minți senile și ambiții deșarte vom putea vedea băjbăind grupări dese de astfel de microbi în jurul tuturor gurilor căscate și mai ales în preajma organelor cartelate pentru nimicirea noastră. „Autorizatul” geme sub greutatea acestor fel de gaze. „Drapelul” nu le mai poate lărgi în deajuns co-

simpatie până acum cu totul nevinovată, pe care Fernanda începe s'o simtă pentru Pierre Vareine, prietinel unuia din camaradele ei de școală.

Unchiul Fernandei, d. Ferney, un moșneag bun și cuminte, sub îngrijirea căruia a crescut copila, un personaj foarte simpatic în piesă, care venit și el dela țară nu se simte de loc bine în zăpăceala vieții parisiene, — simte toată situația și nu mai are altă preocupare decât să caute să împace lucrurile. El găsește foarte bine venită simpatia Fernandei către tânărul Vareine; aceasta are să-l chinuască pe Roger și să-i întărească dragostea pentru soție.

Roger într'o noapte surprinde pe nevastă-sa la telefon vorbind cu Vareine. Aude ultimile cuvinte nelămurite și în tulburarea lui are absoluta credință că nevastă-sa îl înșală. Se înțelege că nu-i nimic adevărat, dar omul gelos — o știe toată lumea — vede și ce nu-i. Toată iubirea i-se roscoleşte și într'o scenă puternică cu care se sfârșește actul al treilea, Roger fără să vrea își dă pe față sufletul. Fernanda deși aproape sugrumată de bărbatul ei, suride fericită de cele ce aude, vede că e iubită însfârșit. Dar când vrea să-i spuie lui Roegr că nu-i nimic adevărat din bănuielile lui, că ea e curată și nu-l iubește și nu l'a iubit decât pe el întotdeauna, unchiul ei, bătrânul cu multă experiență, d. Ferney, o oprește să facă această imprudență. Par'că i-ar spune: La-

loanele. „Gazeta” îmbătrînită în cîinste, cum îi place să se numească, fulgeră dela primenirea ei încoace — sub ascuțitul otrăvit al condeelor asmutate împotriva-ne dela Turda, Vârșeț și Hațeg. O armată întregă de șobolani, — stăpâni pe mișinele lor bogate, adunate în doi trei ani de intrigi și zizanii — caută să sfredelească cu botul lor terenul îngrijit de alții al vieții noastre publice și să-și adune și ei un fleculeț de mușuroi, mirosind cât de colo a vanitate și a parvenire.

Mărturisim cu toată sinceritatea, că am trece cu mândria omului superior peste toți viernii aceștia, cari încearcă să-și ridice capul din noroiul în care vecuesc, dacă n'au vedea în mediul în care se zvârcolesc o infecție și în tendința lor de parvenire un început de cangrenare a organismului nostru social. „Gazeta” lui Samurache și a celorlalți mărunței pusă și ea în slujba urită a propagatorilor de vrajbă repetă în numărul său din urmă cu caractere desperate ecoul trîmbițat de șofi nu mai știm a cătea oară: „Tribuna” tradează neamul! Primenirea! Ce e cu primenirea?” și alte bazaconii de astea asupra cărora opinia publică și-a făcut de mult judecata. În lipsă de idei, bate apa în piuă, în loc de logică bate câmpii, în loc de claritate trage mîța de coadă și la sfârșit încearcă să ne spună drept comentariu vrîsta înaintată de 75 de ani de existență. Ca și când de șaptezeci și cinci de ani băbuca de astăzi ar fi trăit tot cu Samurachii, cari îi sparg sîmburi și-i trag jar la picioare în gura sobii.

Cu toată inconștienta ce o debitează din belșug pe cinci coloane însă, scribii minori ai „Gazetei” nu sunt lipsiți nici de tupeul omului infumurat și nici de răutatea caracteristică tuturor șufletelor măci, ci într'un avînt de iresponsabilitate patologică cer:

„Ca Saint Justii cu gură de sânge (ne înțeleg pe noi, cei din jurul „Tribunei” N. R.) să fie aruncați afară din cetatea presei noastre, ca niște trădători de neam... ca d. Bocu să fie aruncat din

să-l să creadă că l'ai înșelat! Nu vezi că numai crezînd astfel te iubește ca un nebun?! Lasă-l să creadă! Bărbații nu sunt decât niște „păpuși” în mâinile voastre. Nu vedeți? Purtați-le și jucăți-le cu inteligență dacă vreți să fiți fericiți.

Și bătrînul are dreptate. Roger se împacă cu nevastă-sa și pîsea se încheie lăsînd spectatorilor perspectiva unei căsnicii ferice în viitor.

Peste fondul acesta interesant și adevărat autorul a brodat tot ce poate să placă și să farmece publicul venit să asculte o seară de teatru. Un amestec de lumină și umbră tainică, toalete luxoase, nopți de vraje, farandole, cântece de iubire răsunînd din depărtare învăluite în lumină de lună un amestec de vis și adevăr, de poezie și realitate, o armonie delicioasă de lucruri, isvorîndă din sufletul unui adevărat artist... toate fac din piesa lui Pierre Wolff un spectacol admirabil cum de mult n'a mai fost pe scena noastră.

Montarea foarte îngrijită și iscusita punere în scenă de marele nostru maestru Nottara, oare a știut să armonizeze șirul scenelor din piesă într'un fermecător joc de relief și umbră discretă, precum și jocul artiștilor fac din această piesă unul dintre cele mai reușite spectacole, care cu siguranță și cu drept cuvînt, are să fie multă vreme așiful.

soaunul de vice-președinte al sindicatului presei, pentru că altcum dlor se consideră ca neapartinători aceluia sindicat; ca naufragiații altor cariere, oameni certați cu morala să-și facă „Tribuna” lor și nu a neamului întreg” —

și pe urmă mai înșiră câteva constatări și cerințe cari pentru „Gazeta” și celelalte organe de propagandă a falsificării de idei și principii pot forma discuție de predilecție, pentru noi însă pioneri credincioși ai muncii concrete, iar nu ai vorbelor de paradă constatările și cerințele „Gazetei” sunt de-a dreptul ridicole.

Cine sunteți voi umbre șterse, cari vă erijați cu o insistență atât de neobrăzată în urmași ai harnicilor Murășeni și ai învățăților Bariți? Cine sunteți voi ziaristi (oh Doamne!) cari vă bateți cu pumnii în piept la umbra anonimului. Ieșiți la iveală să vă cunoască lumea. Scrieți un nume; indicați un trecut; numiți-ne o operă, și vom tăcea înainte chiar de a-i face analiza.

Opuneți nechemării noastre ziaristice talentul vostru; orbiți-ne cu excesul vostru de morală: întindeți-ne nouă, naufragiaților altor cariere mreața vocațiunii voastre pentru a ne cunoaște inferioritatea și a vă putea da în toată liniștea decretul de frunțași. — la care noi muncitori modești și fără pretenții nu rîvnim cătuși de puțin. — dar dați-ne în sfârșit un semn cât de invizibil că afară de micile infamii debitate zilnic la adresa noastră sunteți capabili și de opere mai salutare și demne de atenția publică!

Vorbiți, nu injurați, ca să putem sta cu voi de vorbă!

Căci nu diplomele oficiale formează pe omul public Samurachilor.

Nu acel „Dr.” ignorat de unii autoriză pe proprietar să se ridice la suprafață, ci o mulțime de alte calități, cari n'au nimic comun cu această insignifiantă particulă. Credința noastră și a oamenilor de înțeles este, că talentul, mîntea, căpabilitatea și altruismul desinteresat sunt forțele cari singure te lansează pe arena vieții publice.

Vorbiți de cariere greșite! De naufragiu! Și ne arătați pe noi, bătrîni ostași ai vecher-noastre credințe, că în slujba neamului nu ne trebuie lefegii. Da aveți dreptate! Nu vom cobori niciodată nobila îndeletnicire a ziaristice în rîndul meșteșugarilor breslași. La noi lucrează sufletul care n'are lipsă de procopseală, voi lucrați cu buzunarul! Noi gîndim și voi incasați! Vă privește. E bine însă să ne cunoaștem. E bine să selecționăm pe lângă valori și caracterele, căci mult putregai se ascunde încă în cutele neamului nostru.

Cît despre Samurachi să fie liniștiți: Nu ne vom confunda niciodată unii cu alții.

Sindicatul lor: Vivat, crescat, floreat!

Dar un lucru: pentru plata aia puteau face un serviciu mai bun stăpînului.

Caut

UN ÎNVĂȚĂTOR

penzionat sau alt individ care se pricepe la economia de stup după sistemul cel nou.

A se adresa Dlui Eugen Roșescu, oficianat de bancă în Cluj—Kolozsvár.

„Austro-Ungaro-Croația”

Memoriul reprezentanților poporului croat.

Cam în acelaș timp, când studentimea universitară croată a pus la cale în Viena balul trialist ale cărui antecedente și urmări sunt cunoscute cititorilor noștri, a avut loc în Zagreb o mare întrunire a reprezentanților poporului croat din Bosnia, Herțegovina, Dalmația, Istria, Slavonia și Croația. În această întrunire s'a adus o serie de hotărîri referitoare la soarta neamului croat din toate țările de sub sceptrul habsburgic și s'a citit un memoriu sintetizînd aspirațiile naționale ale întregului popor slav dela sudul monarhiei. Hotărîrile au rămas până în ziua de azi în cea mai desăvîrșită taină, se cunoaște însă memoriul, care a fost publicat în ziare și care ne desvălește fondul frămîntărilor din țările locuite de Croați. Memoriul, se afirmă, a fost trimis atât domnitorului cât și moștenitorului de tron.

Înainte de a stărui asupra acestui fond, trebuie să înregistrăm un fapt de mare importanță pentru înțelegerea evenimentelor. Încă înainte de a avea loc întrunirea din Zagreb, s'a svonit anume, că în cea dintîi ședință a noului Sabor președintele de etate al Saborului, în baza autorizației ce ar fi primit dela partide, avea de gînd să proclame în mod solemn *desfacerea Croației și Slavoniei din cadrele statului ungar*. Svonul acesta a alarmat, după cum era de așteptat, în gradul suprem cercurile politice ungurești și, după ținerea întrunirii din Zagreb a început să ia forme tot mai pozitive, fiind în urmă confirmat de însuși contele Khuen-Héderváry, primul-ministru ungar.

Interpolat de deputatul Geza Polonyi, contele Khuen-Héderváry a făcut în ședința de Sîmbătă a Camerei senzaționala declarație, că da, pentru cea dintîi ședință a Saborului Croații pregăteau o demonstrație și că guvernul ungar a fost nevoit să recurgă la neobișnuita armă de-a dizolva un parlament încă înainte de ce s'ar fi întrunit, numai pentru ca să previe posibilitatea acestei demonstrații. Contele Khuen-Héderváry a mai declarat, de altă parte, că n'are cunoștință despre existența vreunui memoriu trialist, nici că vre-un asemenea memoriu s'ar fi trimis biroului Maj. Sale ori biroului moștenitorului de tron.

„Biroul Majestății Sale — a spus primul-ministru — ar putea să ni-l trimită memoriul nouă, guvernului ungar, biroul moștenitorului de tron însă n'are decât coșul de hîrtie pentru el”.

Intenția contelui Héderváry e deci evidentă: să abată atenția cercurilor politice dela un lucru fără însemnătate. E frumos acest gest de supremă încredere în forța politică a neamului unguresc, are însă nenorocirea de-a fi lipsit de sinceritate. Căci memoriul trialist a stîrnit uriașe valuri de ură în presa ungurească și un răsunset neobișnuit în întreaga presă austriacă. Chiar guvernul ungar a fost adus în necesitate de a lua măsuri excepționale, prigonind societățile politice din Croația, vînd pe bărbații politici și pe studentime și trimițînd în Croația pe banul Cuvai, pe acest om al „mănei de fier”. O adîncă depresiune, a luat în stăpînire cercurile con-

ducătoare ale politicii ungurești, cari trebuie să vadă în nouile acțiuni ale Croaților cele dintâi semne neîndoioase ale unor vremi de hotărâtoare însemnătate istorică pentru viitoarea configurație politică a monarhiei. Evenimentele dela sudul monarhiei sunt preludiile unui triumf, îndepărtat încă, dar inexorabil, preludiile federalizării naționale a Austro-Ungariei.

Dar să lăsăm, până la altă ocazie, să urmeze în resumat memoriul, căci dezideratele cuprinse în el lămuresc deplin gradul de intensitate al curentului numit triarist, precum și legitimitatea acestui curent de viață, care a izbucnit în zilele noastre cu mai multă putere tocmai în Croația:

Întreg poporul croat — spune memoriul — și toate țările lui sunt unite azi sub sceptrul dinastiei de Habsburg, dar astăzi nu mai formează ca mai odinioară un stat unitar, ei e divizat prin hotare administrative. Neamul croat azi nu poate să-și manifeste în mod unitar voința și monarhul nu e în situație să-i poată cunceaște aspirațiile naționale legitime.

Când în 1526, după lupta dela Mohács, regatul croat și-a pierdut dinastia indigenă, autonomia și suveranitatea lui a fost recunoscută de toate puterile (Sultanul Soliman, republica Veneția, Ioan Zápolya și Habsburgii). În 1527 a fost ridicată, prin voința poporului croat, dinastia de Habsburg pe tron. Întâiul rege habsburgic, Ferdinand I, s'a obligat să respecte toate drepturile regatului croat. Prin sancțiunea pragmatică din 1712 prerogativele regale au fost investite pe o parte femeiască a dinastiei. Integritatea regatului croat a fost păstrată de toți regii de mai târziu. Monarhul actual a ordonat însuși în 1861 unificarea țărilor croate. Dar această ordonanță nu s'a executat nici până astăzi, așa că azi numai Croația și Slavonia mai are oarecari garanții de autonomie. În urma hotărârii din 1790 a neamului croat, hotărâre luată de teama germanizării regatului croat făcuse o strânsă alianță cu Ungaria, dar numai în mod provizoriu, numai până când țerile croate ajunse vremelnic sub stăpânirea turcească și venețiană vor fi recucerite.

Azi acele țeri sunt reunite toate sub sceptrul habsburgic și în calea reînființării regatului croat de odinioară nu mai sunt piedeci; cu atât mai mult nu, cu cât însuși monarhul actual a ordonat această reînființare în 1861.

Prin încheierea țerilor croate monarhia ar primi un răzăm puternic iar poporul croat, care a dat de nenumărate ori dovezile credinței sale pentru tron, ar putea să păsească pe calea dezvoltării sănătoase. În caz contrar el va fi împins în desperare, căci nicăiri azi în țerile croate condițiile prosperării naționale nu se găsesc.

În secolul din urmă toate tratatele comerciale câte s'au încheiat, au păgubit interesele Croaților. Politica de comunicație a imperiului a fost îndreptată mereu împotriva acelorasi interese. Poporul croat e exploatat azi economic și vegetează. Ungaria propriu zisă îi pune mereu piedeci artificiale, ca să-l slăbească tot mai mult și să-i distrugă caracterul național. În cei 43 de ani dela transacțiunea cu Ungaria voința poporului croat a fost mereu falsificată prin alegeri tero-riste, cari i-au sugrumat conștiința.

Croația plătește din greu datorii de stat, contractate împotriva intereselor ei. Peste o jumătate de milion de Croați au fost nevoiți să emigreze în America și în alte părți. Din ce primește dela statul ungar abiași poate plăti funcționarii. 6 milioane plătește numai pentru investițiile ungurești. Pădurile udate cu sângele grănicerilor croați sunt exploatate pentru construirea de căi ferate. Nu e o singură cale ferată care să lege confiniul militar Lika cu patria mamă, cu Croația și cu Bosnia și Herțegovina. Țăranul croat nu mai poate plăti nici sarcinile publice, fără ca să se înglodeze în datorii.

Fiume a fost tăiată din corpul țerei mame și dată Ungariei. Toate porturile de pe țărmul croat sunt neglijate și lipsite de o bună comunicație, iar locuitorii degenerază din zi în zi. În Istria și Dalmația stările sunt și mai de plâns. Aici Italianii împiedică progresul poporului croat, care formează majoritatea populației. Navigația comercială, înfloritoare odată, azi e neînsemnată.

Pentru canalizări și îmbunătățirea comunicației nu se face nimic din Croația, Dalmația și Istria. Dalmația n'are comunicație ferată cu monarhia și cu Bosnia. În Istria teritoriul e înecat de mlăștini.

Constituția Bosniei și Herțegovinei e iluzorie, câtă vreme hotărârile Saborului sunt la discreția guvernului ungar și austriac. Locuitorii n'au nici măcar dreptul stabil de cetățenie.

Azi neamul croat, căruia i-s'a răpit și teritoriul dela Morava, nu-și mai poate face datoria ce i-o impune așezarea geografică la sudul monarhiei. E o primejdie mare aceasta, căci un popor care și-a pierdut totul afară de existența fizică nu mai poate forma o bază puternică la sudul monarhiei și conștiința nerecunoștinței ce i-se arată pentru jertfele uriașe ce a adus în trecut îl împinge în desperare.

Poporul croat nu-și poate împlini în viitor misiunea istorică, decât redându-i-se constituția tradițională și integritatea teritorială. Datorința aceasta a pătruns adânc în toate straturile poporului și nu poate fi smulsă din sufletul lui.

Reprezentanții legali ai poporului croat din Croația, Slavonia, Bosnia, Herțegovina, Dalmația și Istria sunt convinși că aceste aspirații ale poporului croat nu sunt primejdioase pentru situația de mare putere a monarhiei, ba chiar favorabile ei. Roagă în consecință pe monarhul, ca, în baza ordonanței ce a dat în 26 Februarie 1861 să convoace în capitala Zagreb pe reprezentanții tuturor țărilor croate și să însărețeze pe acești reprezentanți cu aranjarea tuturor chestiunilor interne, precum și cu coordonarea dezideratelor croate cu interesele marelui monarhii.

Memoiul e datat în 12 Ianuarie 1912, în Zagreb și e semnat: „reprezentanții poporului croat, membri ai partidului autonom”.

Vorbe goale.

De Dr. Aurel Millea.

Din rândurile ziarului autorizat, printre nenumăratele insulte și atacuri personale, de obârșie foarte josnică, reiese mereu, ca un fir roșu ideea dlui Vasile Goldiș.

— De ce a trebuit să părăsească câmpiile, cu cântece și flori ale poeziei d. Oct. Goga, unde-și câștigase într'un timp relativ destul de scurt „frumoase merite și recunoștințe” și de ce a trebuit să se amestece el poetul în luptele noastre politice, când acestea n'au fost potrivite cu dânsul?

„Convingerea” aceasta a autorizatului o poți afla în fieștecare număr al său. Îi place nespun să o scoată la iveală, de câte ori o poate numi. Dacă-și dă în vileag simțămintele prin condeiul noduros al „politicianului” A. C. Popoviciu, ori dacă se răscolește în chestii personale, dacă-i răspunde directorul „zmeritului părinte și slujitor la altarul Domnului” Lazar Triteanu, — în sfârșit ori unde, trebuie să te întâlnești neapărat cu ireparabila greșală a dlui Oct. Goga: pentru ce a tulburat el apa politicianilor, pentru ce a trebuit să se amestece în politică?

Câte rele, câte neajunsuri, câte izbucniri pătimase câte vrăjbi dintre tineri și bătrâni, chiar lupta fratricidă: *Tribuna—Românul*, apar toate cauzate numai din pricina pășirii pe arena luptelor politice a poetului „pătămirei noastre.”

Acum nu e lipsă să se mai dea de gol această tendință autorizată de a intimidă cu orice preț pe d. Octavian Goga. E bine să se răstoarne și slaba ei justificare principiară.

Pornind din articolele dlui A. C. Popovici, trebuie să constați cu durere că în

cercurile autorizate se cunosc numai două soiuri de oameni:

Unii cari din naștere și din primul lor pas în public dovedesc, că sunt politicieni, — mai mult, sau mai puțin deștepți și învățați, dar în sfârșit *politicieni din naștere, predestinați*, alții, cari n'au avut din diminețele luminoase și pline de fericire nevinovată a copilăriei lor începând, până în clipele de față, nimic cu politica propriu zisă, cari prin urmare își pot vedea mai departe de rostul vieții lor de până acum, firear fi fost preoți sau avocați, literați sau simpli cugetători; pentru ei în înșelătorul paradis al vieții politice, nu este rost de intrare. Politica pentru aceștia este: „*Tabu*”.

Cei dintâi au a conduce destinele norodului asupra. Ei se grupează în o clasă, care predestinată fiind numai pentru politică, își cere rolul ei să-l joace și se năpustește cu o ură neîmpăcată asupra fiește căruia, care ar avea numai cutezanța să se amestece, în vre-un chip oareșcare, în sanctuarul ei politic.

Evidentă deci totala escludere a celor nechemati, ilustrată adeseori prin pilduri luate din trecutul și prezentul popoarelor apropiate, (pe cari le cunosc autorii acestei teorii) unde cutare, sau cutare, mai ales scriitor sau chiar — horribile dictu — poet, deci nepredestinat politicii, s'a făcut ridicol, prin amestecul său neiertat, cu convingerile lui idealiste, lipsite de temelul „experienței.”

Iar cine a pornit odată pe o cale, cine a avut lipsa de tactică să se tradeze lumii cu vre-un dar, — cu vre-o însușire neapartinătoare sectei „*politicianilor chemați*” acela și-a pierdut, odată pentru totdeauna, chiar și nădejdia de a se ocupa mai târziu, în ori ce măsură, cu întrebări cari privesc o pătură de oameni, cu nevoi asupraite ale unui neam întreg, cu probleme cari stau în vre-o legătură cu ael ram al cunoștințelor, căruia „*chematii*” îi zic *politică*.

Părerea aceasta se bazează pe o colorată neorientare.

În lumea oamenilor cu vederi largi, pricepători adevărați și tălmăcitori ai importanțelor chestiuni sociale, părerea aceasta, unică în felul ei separatist, nu poate străbate, dar nici nu este iertată să străbată. Oameni cu cunoștințe vaste, scriitori și sociologi recunoscuți spun: că nu-i frumos și util ca omul inteligent să se depărteze de viața neamului său, când e vorba să-și îndeplinească o datorie patriotică, desbătând și el în rînd cu alții, după puterile individuale ale lui, nevoile semenilor săi.

Caut

un scrietor stabil,

care e versat în afaceri de cancelarie avocațială. — Condiții favorabile, post stabil.

Dr. Gavril Cosma,
advocat în Beiuș.

În ziarele cotidiene berlineze am cettit în zilele ultime din luna trecută, o informație cu privire la renumitul profesor *Eduard von Liszt*, din Berlin.

Cercul alegătorilor dietali din Glogan l'a ales pe profesorul Liszt de deputat.

Când s'a prezentat la cursurile sale dela universitate, studențimea l'a primit cu ovații furtunoase. Și savantul profesor înainte de începerea obicinuitelor sale prelegeri, le-a mulțumit tinerilor cu următoarele vorbe laconice, dar instructive:

„Vă mulțămesc domnilor pentru atențiunea dtră. Sunt convins din tinerețele mele, dar m'am întărit în vederile mele mai ales de când m'am dedicat dtră, ca profesor în Berlin, că *este o nefericire grozavă pentru un popor dacă acei bărbați cari se socotesc atât de bucuroși intelectualii lui, pătura superioară, se îndepărtează de șomotul zbuciumărilor politice.* Este în deoște cunoscut, că pentru politicieni ocupațiunea aceasta nu este împreunată cu cine știe ce plăceri și bucurii, totuși când îl chiamă la luptă pe ori ce bărbat, binele și interesele masei poporului neîndreptățit, el trebuie să ea parte, căci altcum păcătuiește contra neamului său.

Convins de trebuința acestei contribuții, eu cred că noi bătrânii suntem dator să premergem cu exemplu bun, ca tinerimea universitară să învețe aș lucra pentru neam și patrie, nu numai a vorbi în gol.”

Din cele spuse aici din partea învățatului german, poți înfiripa credeul lui și al oamnilor culti.

Este mărginit și de rea credință acela care crede și tipărește teorii ca aceea a scriitorilor „*politiciani chemați.*”

Dacă între numeroasele chestiuni cari pot frământa o minte de cugetător sunt și o seamă de acelea cari cad în sfera politiceii, acel om frământat de aceste chestiuni este dator să le aștearnă pe hârtie, să le lămurească după cum îi poruncește îndemnul inimei lui curate.

O dovedește aceasta cazul profesorului Ed. von Liszt. Dar a dovedit-o și d. Octavian Goga cu adâncă pricepere în pornirea lui cinstită de a sluji interesele politiceii noastre naționale.

Pentru ce ne-am amăgi deci cu „vorbe goale”, căutând să justificăm cu ele o nemărturisită dar urâtă tendință? Pentru ce trebuie să facem, ca d. A. C. Popoviciu, teorii cu mult aparat de vorbă, dar lipsite de ori ce fond de adevăr, numai de dragul unui interes meschin?...

Sibiu, 6 Februarie 1912.

x *Gustav Tátray* — Oradea-mare, str. Răkeczy, prăvălia pentru elită, unde se pot cumpăra lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 783.

Un verdict de „conștiință”

Achitarea calomniatorului Socor.

Iași, 6 Februarie.

(Dela corespondentul nostru). Cinci zile de debateri neîntrerupte n'au fost suficiente celor 12 jurați să se convingă de strălucita dreptate a dhui Cuza și de intenția calomnioasă a inculpatului Socor. Inconjurați din prima zi a procesului în credința unui fel de a judeca, au stat tot restul timpului impasibili, refractari, cu privire neridicată de-asupra ordinului poruncit cu brutalitate, de conducătorii partidelor respective.

Păhnuind disprețuitor cel mai elementar simț de conștiință omenească, respingând cugetărei clare argumentele invincibile ale dhui prim-procuror și ale dhui A. C. Cuza, țintind cu tremurarea servitorului nenorocit aspra privire, a celor doi ochi hipnotizatori, dezarmați, reduși la neputință, sclavi învoirei poruncitoare „bravii jurați dela Iași” au pecetluit deasupra stălpului infamiei, furtul profesorului Cuza! Onoare lor.

Mai mult decât ori când, această instanță socială și-a evidențiat necesitatea de existență, independența de judecată, profunditatea de apreciere, cavalerismul de caracter. Onoare ei!

12 eroi! Doisprezece semizeii, cari înfruntând ademenirile viclene ale „canaliei naționaliste”, amenințările, siluirile și conruperile cu bani ale finanței „Apostolului dela Văleni”, s'au ridicat măreț deasupra bestialităților vieții, și, în cuget curat „pe onoare și conștiință” au redat societății diamantul secolului nostru: învingătorul „Emanuel Socor”! Onoare lor!

Vor povesti ziarele, revistele vor talmăci, țara și străinătatea se va cutremura, generațiile noastre vor arăta posterității, copiii copiilor noștri laolaltă își vor mărturisii tainic, ca ceva spăimântător, prăbușirea necinstei și a răutății, nașterea biruitoare a științei, adevărului și dreptății.

Și cine, cine a demarcat această clasificare eroică, cine a netezit cărările unor vremuri de înviere, cine a sugrumat monstrul pierzător de vieți, cine a spintecat cu toiagul științei patru izvoare de viață, din cele patru gene de lumină ale cuprinsului? O, secol preafericit, auzi-i!: C. Buțureanu, institutor, N. Alexandrescu, pensionar, Spinosa, proprietar, d. P. Ioan, viticultor, V. Butman, avocat, C. Munteanu, proprietar, Spiridon Dobrovici, comerciant, Maior Panaitescu, Căpitan Dimitriu!

Auzi-i și tu popor român de pretutindenii, sărac în conștiinți și caractere, auzi-i și silabisăști-i cu pietate, cu evlavie, cu respect.

Gândește-te că dânsii ne-au salvat cinstea reputațiunei noastre științifice, că

dânsii, că dânsul C. Buțureanu, institutor, a strigat în amurgul zilei de 21 Ianuarie 1912, lunei întregi, savanților și învățaților de pretutindenii, Academiei Române, celor două universități înșelate: *Cuza e un plagiator!*

Și sfântă muncă, și sfânt secol care a-i dat glas de cuvântare în arcopagul științei și muncitorului umil și dhui comerciant Dobrovici, care l'ai făcut de astă dată să-și valorifice mai nobil ținta unei vieți închise între două rafturi de bibliotecă — între două tejghele cu „băuturi fine și anisuate” — sfânt secol care ai ridicat mintea poporului la înălțimi ametoitoare! — Știi? mi-l închpui pe cetățeanul Dobrovici anunțând discret la urechile lui Schmoler din Berlin, senzaționala descoperire de plagiator, a colegului economist dela Iași — delicios! Și când atâta bucurie mi-a revărsat în suflet verdictul pronunțat „pe onoare și conștiință” a celor 12 jurați eroi din Iași, să nu-mi fie îngăduit și mie nenorocit ucenic și învățcel al dhui D. P. Ioan să strig înmărmurit de admirație și respect: trăiască jurații conștiinței dela Iași?

Să nu-mi fie permis?

Cum de n'am putut atunci, în clipa ceia hotărâtoare, când după cinci zile de debateri se pronunța decisiv cuvântul de adevăr și dreptate, cum de n'am putut îngrămădi în sală toată suflarea românilor de pretutindenii, să vadă, să înțeleagă cum se pronunță în Iași un verdict „de onoare și conștiință” să privească cu lăcomie cele opt figuri de jurați, să prindă din tăcerea și greutatea omoritoare ce stăpâna sala, sentimentul dumnezeiesc, înălțător al împlinirii unei datorii conștiente!

Cum de n'am putut îngrămădi în sala aceea idealistul vremurilor de cinste și corectitudine, visătorul nebun care mai crede încă în superioritatea neînvinșă a omului, care mai gândește că s'ar putea îndrepta lumea numai prin exemplul vieții sale cumpătat trăiește, care mai nădăjduiește că rușinea, pudoarea, poate hotărî pe cineva să nu disprețuiască iubirea celui mai sincer adevăr, cum de n'am putut îngrămădi în sala aceea pe omul care, ținând la respectul și demnitatea sa, nu-și vinde conștiința pentru promovarea tuturor netrebniciilor vieții! Cum de n'am putut îngrămădi în sala aceea, pe omul acela!

L'aș fi făcut să vadă noroiul în care se afundă, pornirea de care se lasă ademenit, făgăduielile demoralizatoare care compromit o viață, o minte, o virtute. L'aș fi făcut să mă privească drept în ochi, țintă, și fibră cu fibră i-aș fi schimbat în bună, alcătuirea unui trup demn de o atare inimă și minte. L'aș fi smuls din ghiarele necinstei.

Și acei doi ochi negri, mari, adăpostiți de gene groase i-s'ar fi părut atunci îngrozitori, injectați în ură și răsbunare și nu i-ar fi putut privi mai mult și i-ar fi părăsit.

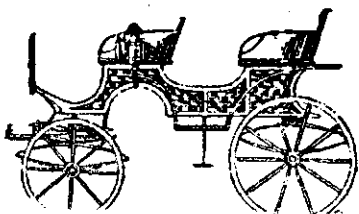
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta *obnibuse* pentru 6 persoane, *cară funebre*, felurite căruțe „landaner” cu prețuri moderate.

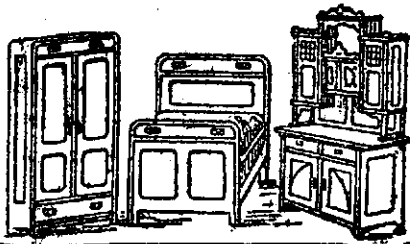
In atenția pomicultorilor!

Ofer altul de pruni bosniaci ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei): — Altoitul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca desert, pentru uscat, la fabricarea țuicei și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Erșegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Breška, Bosnia.

**BAUMANN ARNOLD succesorul
LÁHNI KÁROLY,**
fabricant de mobile.
Alba-Iulia, Piața Szent István Nr. 11.

Recomandă mobile pregătite în atelierul său din cel mai bun material, pentru dormitoare, sufragerii, locuințe garson și — birouri pe lângă prețuri ieftine. —

Cine vorește

rachie curată

să se adreseze direct la firma cea mai mare românească

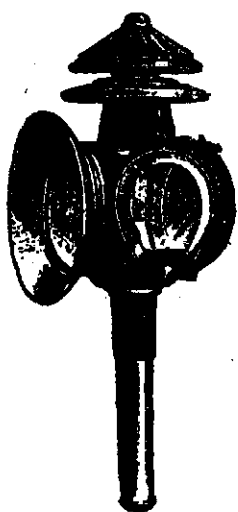
Greciun & Voda
din Lușoș,

care dispune de căzării mari proprii în Bănat și Ardeal.

Omaszta János,
fabricant de lămpi pentru trăsuri.

Budapest VIII. Órlás-utca 20/a

Primește comande de orice lămpi pentru trăsuri și automobile, — comande pentru galvanoplastică și orice reparații de branșe.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că mi-am aranjat în Timișoara, Piața George Nr. 4 un modern

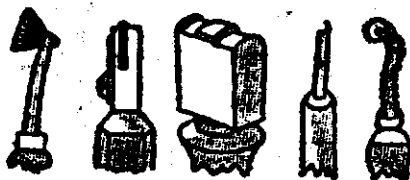
atelier dentistic.

Practica mea veche mă dispenzează de o mai amănunțată recomandare, augurându-mi în schimb încrederea în satisfacerea ori-cărei pretenții a pacienților. — Cu stimă:

Götzl Mór,
dentist.

IRING HENRICH

fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lörincz-u. 50.

Recomandă pantofarilor și ciobotarilor precum și pielarilor unelte de branșe, calitate bună, prețuri moderate. — Comersanților se dă rabat. — Catalog gratuit și francat.

Cel mai mare magazin de blănărie!

Ragályi János

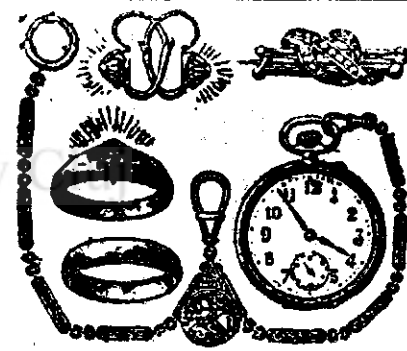
Temesvár-Gyárvaros, Kossuth Lajos-tér 2.

Iși recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie, — manșoane, boăle căciuli pentru domni și doamne ultima modă și lucrate cu gust.

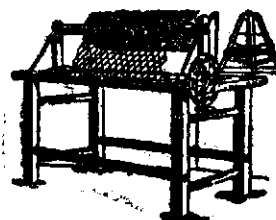
Prețuri ieftine. — Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I-u rang.

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar
Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux în argint și articole optice. În atelierul meu se reparaază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanță Prețuri solide! — Serviciu prompt!

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de

fântâni arteziene le pregătește și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente
Hódmezővásárhely,
VI., Ferencz-utca.

Nu trebuie să anteprenori; domeniile, comunele, singuraticii: singuri pot face săparea cu instrumentele mele. Primlucrător mijlocesc. Recomand și mașini pentru împletitul de sîrmă. Catalog de prețuri trimit gratis și franco. Premiat la 6 expoziții.

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

cu olei brut, dela 4-100 HP.

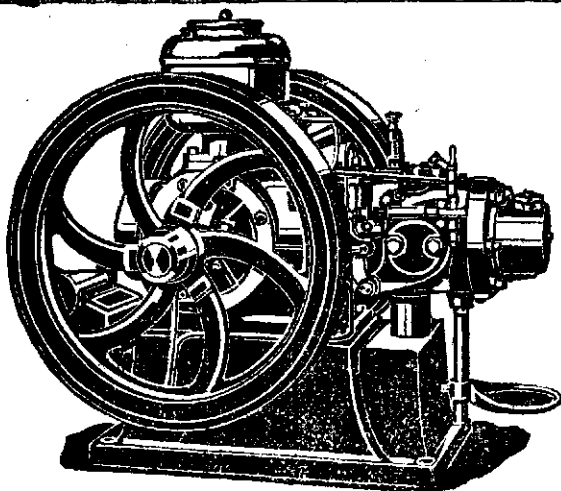
Motoarele mele patentate au regulator central și mecanism de așezat cu mâna. — În urma arderei regulate a oleiului, motoarele nu produc nici un miros neplăcut. — Nu trebuie curățit des!

Spese de funcționare pe oră 1 1/2 filler.

Surányi Viktor,

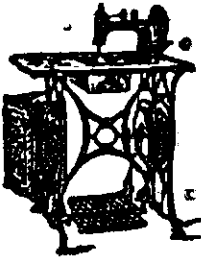
inginer-mechanic diplomat.
Budapest, VI., Lázár-utca 18.
(Îndărătul Operei.)

Condițiuni favorabile. Prețuri ieftine. Intermediarii primesc recompensă.

Motoare cu benzin și gaz.

Prima calitate.

Mașini de cusut »Singer« calitate bună, pentru femei cu 30 fl., (karikahajós) tot pentru femei 42 fl., centralbobin 47 fl., cu 5 cutii din oricare soi 55 fl., cu luntre scufundătoare (sülyesztő karikahajós) — centralbobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat de cor pentru casă cu

65 fl., precum și biciclete cu 52 floreni, pe lângă garanție de 5 ani — liferează:

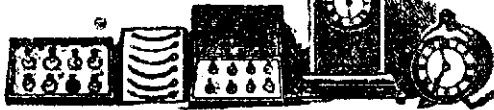
KRAUSZ HENRIK,

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40.
Resinzătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimis gratis și franco.

JOHAN GENSTHALER

giuvaergiu și ciornicar,
în Orăștie. Szászváros.
Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Să fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, repede precis și ieftin. — Serviciu conștiințios. :-

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.**SITUAȚIUNE SUMARA.**

1911. 8 Ianuarie	ACTIV	1912. 5 Ianuarie
169 485 725	119 877 725 Rezerva metalică aur	157 710 047
813 202	49 608 000 » trate aur	61 958 000
99 768 948	Argint și diverse monete	592 885
28 786 127	Portofoliu român și străin	150 510 443
11 999 924	*) Impr. pe ef. publice	6 939 500
17 994 307	» în cont curent	6 260 320
4 301 621	Efectele capitalului social	
6 018 319	Efectele fondului de rezervă	
721 787	» » amort. imob. și mașin. de imprim.	
16 920	Imobile	
109 249 945	Mobilier și mașini de imprimerie	
18 056 790	Cheltuieli de administrație	
54 067 327	Depozite libere	
521 280 942	Conturi de valori	
	Conturi curente.	
	PASIV	
12 000 000	Capital	12 000 000
30 030 309	Fond de rezervă	32 057 360
4 376 124	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. imprim.	4 682 522
334 016 190	Bilete de bancă în circulație	438 223 59
111 973	Dobânzi și beneficii diverse	78 428
109 249 945	Depozit de retras	116 529 790
31 496 401	Conturi diverse, sold	32 040 016
521 280 942		635 611 506

Scomptul 5%
*) Dobânda 5 1/2%

Haas Károly

primul armurar și optician din

Szabadka, Egres-u. (Uri Kasinó).

Mare asortiment de

arme și biciclete

de cea mai bună fabricație precum și părțile constitutive ale acestora. Se primesc pe lângă garanție și prețuri moderate totfelul de reparaturi de arme de orice soi, mașini de cusut, biciclete gramfoane, mașini de scris, precum și prefacere armelor și orice lucrări din acest ram. Serviciu punctual și conștiințios

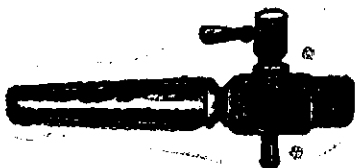
LÉVAY GYÖRGY

STRUNGAR

SZEGED, Püspök-tér 4.

Primește spre efeptuire și reparare totfelul de lucruri ce aparțin acestei branșe, precum: popice și bile, dopuri și slăvini (pipe) pentru buși gherghefuri p. lucru de mână, articole p. fumători, cămășuri, șpițuri etc.; bile și dacuri pentru biliard; domino, șah și totfelul de decorații, la mobile, etc., cuiere ș. a.

Comandele se efeptuesc prompt și conștiințios.

Invenție senzațională.

Szabadalom 1896. Törvényileg védve 141.

ANTICOL

Brevetat sub
No 3956.

Scutit prin lege
sub No 141.

In atenția prășitorilor de vite!

ANTICOLUL e de un efect uimitor **GOLICEI.**
în contra:

Experiența de doi ani la regimentul I. de husari arată că în contra colicei nu există un alt leac mai cu efect decât ANTICOLUL, deoarece în toate cazurile și un prav ajunge ca să producă efectul așteptat. La cai în cazurile cele mai grave e destul un prav, vindecare la 1 1/2 ore. La vite cornute 1 eventual 2 pravuri, vindecarea 1 oră
In propriul interes comandă o cutie, ca să o ai în caz de lipsă, costă 4 coroane (2 pravuri).

Se poate comanda la:

LABORATORUL ANTICOL

Mayer Ignác, med. veterinar șef reg. Brașov.

Kaiserl. uod Königl.
Husaren-Regiment Kaiser No 1.

Certificat.

Subsemnatul am folosit preparatul dlui Mayer Ignác, medic veterinar de stat, la boala așa numită colică, atât a cailor mici cât și la ai regimentului, cu un rezultat uimitor, pentru care, precum și pentru forma ușor de usat îl recomand cu căldură orișicui.

Brașov, 21 Aprilie 1896.

(L. S.)

ss. *Littke*, colonel.

„PATRIA”

casă de economii, societate pe acțiuni în Blaj.

Activa			Contul Bilanț cu 31 Decembrie 1911.			Pasiva		
Casa în numărar		67656 86	Capital societar		550000			
Cambii	3351,028		Fond de rezervă		550000			
Cambii cu acop. hipotecară	382,848	3733876	Fond special de rezervă		80000			
Imprumuturi hipotecare		1024393	Fond de pensiuni		95225 61			
Imprumuturi pe amanete (lombard)		173823	Depuneri spre fructificare		3454213 20			
Efecte	432,500		Reescont		721892			
Acții dela diverse bănci	67,500		Depozite		18635 57			
Efectele fondului de pensiuni	95,225 61	595225 61	Creditori		47428 38			
Casele institutului		125945	Dividendă neridicată		528			
Debitori: Cont-Curent, Giro și Cheque, Spese de proces și protest		15747 30	Interese anticipate		81985			
			Profit curat		136759 01			
		573666 77						573666 77

Debit			Contul Profit și Perdere.			Credit		
Interese:			Interese:					
pentru depuneri capitalizate	159,779 26		după cambii		300,213 92			
pentru depuneri ridicate	4,118 26		după imprumuturi hipotecare		64,089 16			
de reescont	36,189 49	200087 01	după lombard		11,059 54			
Spese:			după efecte		23,913 05		399275 67	
salare	20,430		Chirie				5330	
marce de prezență	3,504		Proviziune				3547 02	
spese curente	4,544 45							
porto-poștal	1,632 50	30110 95						
Contribuțiune:								
directă	24,563 33							
după interese de depuneri	16,389 75	40953 08						
Competință de timbru		242 64						
Profit curat		136759 01						
		408152 69						408152 69

Blaj, din ședința direcțiunii, ținută la 5 Ianuarie 1912.

I. Br. Hodoșiu m. p.
director executiv.

Ioan Vătășan m. p.
revizor-expert al »Solidarității».

Victor Muntean m. p.
prim-contabil.

DIRECȚIUNEA :

Dr. I. Marcu m. p., prez.

E. Blanu m. p., vice-prez.

I. M. Moldovan m. p.

S. P. Mateiu m. p.

St. Popu m. p.

I. F. Negruțlu m. p.

G. Bărbat m. p.

Dr. Alex. Pop m. p.

I. Maniu m. p.

S'a revăzut și aflat în consonanță cu cărțile purtate în ordine deplină.

Blaj, la 5 Ianuarie 1912.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE :

A. C. Domșa m. p., prez.

Gavril Precup m. p.

Ioan Fodor m. p.

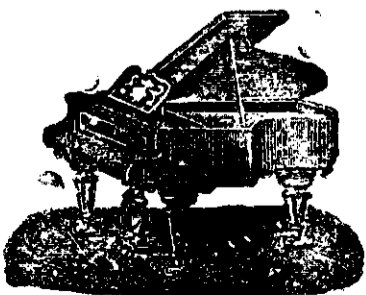
Dr. O. Prie m. p.

Petru Ungurean m. p.

Telefon Nr. 357.

Petrof Antal SUCCE-
SOR **Wonka János**

fabrică de pianee cesar regale
Temesvár-Józsefváros,
Str. Szilágyi 13. — Magazin în Hunyadi-ut 13.

Liferează :

PIANE și PIANINE

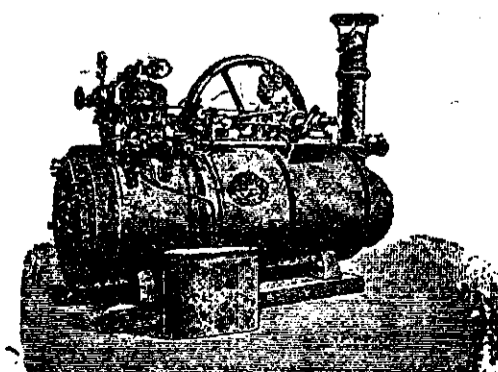
efectuate în stilul cel mai modern și
execuție promptă.

Profesorii și instructorii de muzică pri-
mesc favor cuvenit.

Catalogul ilustrat la dorință trimis gra-
tuit și porto franco.

Prima industrie de cazane din Ungaria de sud.

Szatmáry Mihály, turnător de cazane,
Szeged,
Szentháromság-utca 41. sz. (casa proprie).

Aduc la cunoștința on.
public, că atelierul meu
de cazane l'am înțit cu
diferite mașini, așa că
sunt în stare să satisfac
ori-ce comandă. Pregă-
tesc cazane pentru abur,
repar cazane la mori,
corăbii, cazane de apă,
petroleu, spirt și chiar
și cazane la locomobile.

